

Sector Commissie Banken: concept driejarenplan 2023 – 2025 en jaarplan 2023

1. Doel van de plannen

De Sector Commissie Banken (SCB) geeft met haar plannen structuur en vorm aan haar activiteiten op korte en middellange termijn en verschaft hiermee inzicht in haar activiteiten. De plannen vloeien voort uit de missie, de visie en de strategie van de SCB. Deze zijn geformuleerd aan de hand van de uitgangspunten van de NBA voor de beroepsontwikkeling¹. De SCB signaleert trends en ontwikkelingen in de sector banken en selecteert thema's die relevant zijn voor de leden werkzaam in deze sector, zodat zij daar bij hun werkzaamheden op in kunnen spelen. Door toegevoegde waarde te leveren als interne auditor, externe accountant of accountant in business kunnen zij een bijdrage leveren aan het herstel van vertrouwen in de beroepsgroep die de NBA vertegenwoordigt. Om die bijdrage te kunnen leveren moet de accountant meer zichtbaar zijn in het maatschappelijk debat over vraagstukken (bv duurzaamheid, digitalisering, fraude, continuïteit, het 'in control' zijn) waar de accountant een mening of standpunt over kan innemen.

2. Uitgangspunten NBA

De in het NBA visiedocument opgenomen en door het bestuur onderkende leidende principes voor de ontwikkeling van de beroepsgroep op lange termijn zijn:

- Naar een maatschappelijke basis van legitimatie: de beroepsgroep versterkt dan wel herwint zijn positie als vertrouwenspersoon die betrouwbaarheid toevoegt aan informatie, door de **maatschappelijke dialoog** daarover te voeren met alle betrokkenen.
- Naar een **waardering van de diversiteit** in de beroepsgroep: vanuit gedeelde waarden en identiteit ziet de beroepsgroep het juist als een kracht dat men op verschillende manieren waarde kan toevoegen. Diversiteit wordt als cruciaal beschouwd voor een toekomstbestendige beroepsgroep.
- Van isolatie naar **samenwerking**: de beroepsgroep is – zowel op collectief niveau als in individuele gevallen – beter in staat waarde toe te voegen door samenwerking dan vanuit geïsoleerde functies.
- Van periodiek terugkijken naar **continu en vooruitkijken**: betrouwbaarheid toevoegen aan schattingen over continuïteit en andere toekomstaspecten wordt niet op periodieke, maar op continue basis ontsloten.
- Van passief, naar **proactief en innovatief**: de beroepsgroep en de afzonderlijke ondernemers gaan actief op zoek naar nieuwe maatschappelijke en klantwaarde-proposities
- Van individueel oordeel naar **collectieve stem**: de beroepsgroep kan en durft ook collectief (of in deelcollectieven) maatschappelijke discussies te voeren.
- Van financiële risico's naar **bedrijfsrisico's**. Wat ook vergt dat de betrouwbaarheid **van niet-financiële informatie** breder wordt geadresseerd.

Het NBA-bestuur vraagt de sectorcommissies om een bijdrage te leveren aan het functioneren van de nieuwe organisatie en werkwijze, waarbij *faculties* en *communities* zijn opgericht om de beroepsuitoefening en -ontwikkeling optimaal te kunnen ondersteunen. De nieuwe structuur is afgestemd met de kerngroep, waar (sector)commissieleden van de NBA deel van uitmaken. Uiteindelijk doel is te komen tot een versterking van de band met de leden door het delen van kennis over de beroepsuitoefening met betrekking tot bepaalde onderwerpen, het ontwikkelen en behartigen van een gezamenlijk standpunt of aanpak, het delen van ervaringen en kennis als beroepsbeoefenaar en het verbeteren van de beroepsuitoefening. De SCB zal haar achterban daarom actief opzoeken en de belangstelling peilen voor deelname aan communities.

---

¹ Zie de Vernieuwingsagenda van de NBA: [Vernieuwingsagenda \(nba.nl\)](https://www.nba.nl/vernieuwingsagenda)
zie de Veranderagenda audit van de NBA: [Stuurgroep Publiek Belang - Veranderagenda audit \(nba.nl\)](https://www.nba.nl/veranderagenda-audit)

3. Ontwikkelingen in de sector

De wereld komt uit de greep van de coronacrisis. De crisis heeft zijn weerslag op de gezondheid van burgers, de economie in zijn algemeenheid en bepaalde sectoren (horeca, entertainment, detailhandel) in het bijzonder. Herstel is ingezet, schuldenposities worden weer afgebouwd. Echter als gevolg van de oorlog in Oekraïne is een andere Europese crisis al weer ontstaan. Deze (humanitaire en economische) crisis heeft grote impact op de wereldeconomie en de economieën van de landen in de EU. Gas en elektriciteit zijn schaars geworden en zijn explosief in prijs gestegen omdat Rusland de gastoevoer nagenoeg heeft afgesloten. De banken² hebben veel last van beide crisis maar doorstaan deze goed mede door de forse kapitaalbuffers die zijn gevormd na de bankencrisis. De uiteindelijke gevolgen voor banken van de coronacrisis zijn ondanks de grote onzekerheden en dankzij de steunpakketten van de overheid voor getroffen bedrijven meegevallen (de resultaten van de grootbanken zijn over 2021 en het eerste halfjaar 2022 goed te noemen).

Voor wat betreft de crisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn sanctiepakketten afgekondigd door de EU, VS en UK en zullen Rusland (maar ook andere landen) economisch flink gaan raken. Ook de banken zullen gevolgen ondervinden van de afgekondigde sanctiepakketten. Banken, bedrijven en andere organisaties (zoals accountantskantoren) hebben werkzaamheden in Rusland geheel of gedeeltelijk gestaakt en hebben hun zakelijke belangen in Russische bedrijven verder afgebouwd.

Naast genoemde negatieve economische en humanitaire ontwikkelingen zijn er de volgende trends en belangen in de sector te herkennen die relevant kunnen zijn voor de SCB:

- hoge prijsstijgingen (inflatie) zorgen voor o.a. uitholling van de koopkracht van burgers
- gestaag stijgende (lange) rentes kunnen voor problemen gaan zorgen op de hypotheekmarkt
- het grote belang van banken voor het bijdragen aan een duurzame wereld
- het zoeken naar nieuwe bronnen van inkomsten vanwege het onder druk staan van het verdienmodel van banken (rentemarges worden beter maar staan nog steeds onder druk door een vlakke rentestructuur)
- de noodzaak voor meer aandacht voor cybersecurity, privacy bescherming en beveiliging van systemen en data
- naleving van wet- en regelgeving (in het bijzonder de Wwft kent een hoge prioriteit, echter het volledig in compliance zijn levert, ondanks de vele inspanningen, toch nog forse problemen op)
- innovatie op het vlak van IT, datacommunicatie en gebruik van data (veel fintech start-ups).
- veranderende concurrentieverhoudingen door het aanbieden van financiële diensten door big tech bedrijven zoals Amazon en Google en betaaldienstverleners
- Consumenten regelen zaken meer via internet (voortschrijdende digitalisering).
- Individuen nemen verantwoordelijkheid voor de eigen financiële toekomst.
- de financiële sector wil meer maatschappelijk betrokken zijn (purpose, lange termijn waardecreatie)

Ook DNB heeft in een meerjarig visiedocument ('Visie op toezicht 2021-2024')³ aangegeven welke thema's zij belangrijk vinden voor het toezicht in de komende jaren. Deze zijn:

- veranderende bedrijfsmodellen
- verduurzaming van de economie
- langdurig lage rentes
- wijziging wet- en regelgeving

Door ervaringen in de uitoefening van het toezicht (ECB, DNB) vinden verfijningen in het toezichtmodel plaats, waardoor, mede op basis van data en data-analyses, risicoanalyses diepgaander en specifiekere kunnen plaatsvinden waardoor ook effectiever toezicht kan worden uitgeoefend en ook sneller toezicht-instrumenten kunnen worden ingezet. Voorts wordt door de in de Bankenuie opgedane ervaringen een

² Zie bijvoorbeeld NVB: <https://www.nvb.nl/corona/>.

³ zie DNB publicatie: <https://www.dnb.nl/publicaties/publicaties-dnb/toezicht-voortuitblik/toezicht-voortuitblik-2021/>

steeds betere aansluiting gevonden met de strategie en (toezicht)beleid van ECB en EBA. De invloed van ECB en EBA zijn met name zichtbaar geworden in de coronacrisis, waar diverse maatregelen zijn genomen om de banken te helpen bij bestrijding van de economische crisis. De praktijk van het toezicht geeft aan dat de ECB haar invloed in toenemende doet gelden. Vanuit de evaluaties en leereffecten zullen betere samenwerkingen tussen ECB en lokale toezichthouders ontstaan en leiden tot een effectiever toezicht. Alhoewel de datagerichte toezichtaanpak meer en betere mogelijkheden voor toezicht bieden zal de samenwerking met accountants naar verwachting noodzakelijk blijven.

4. Belanghebbenden in de sector

De SCB onderhoudt contact met de belanghebbenden in de sector om ontwikkelingen te signaleren en te bespreken. In overleg kan worden bepaald welke initiatieven worden ontplooid om zo goed mogelijk in te spelen op deze ontwikkelingen. Het betreft veelal nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving (CRR/CRD IV, Wft/Wwft) maar ook ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (bv de SFDR Verordening en de Corporate Sustainability Reporting Directive CSRD⁴), financiële markten en de toepassing van nieuwe technologie en datacommunicatie. Belanghebbenden zijn onder meer de toezichthouders DNB/ECB/EBA en AFM, Bazels comité, de brancheorganisatie NVB en het ministerie van Financiën. Maar uiteindelijk zijn het toch de klanten (bv vertegenwoordigd via de consumentenbond) die continu het gevoel van vertrouwen in banken moeten hebben (de NVB meet dit vertrouwen regelmatig; klachten van cliënten over producten en diensten kunnen worden ingediend bij het Kifid)⁵. Door o.a. contact van de commissieleden met internationale organisaties (ECB, EBA, Accountancy Europe e.a.) volgt de SCB de ontwikkelingen in wet- en regelgeving in de EU en daarbuiten.

5. Visie, missie en strategie van de SCB

Banken vervullen een belangrijke maatschappelijke en economische rol en leggen daarover verantwoording af met (vooral financiële) verslagen. De rol van poortwachter is een voorbeeld waar de banken invulling geven aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Vanuit die verantwoordelijkheid wordt ook informatie over duurzaamheid steeds meer in de (verantwoordings)verslagen opgenomen. Betrouwbaarheid van informatie is essentieel. Het vertrouwen van het publiek kan worden geschaad wanneer deze organisaties niet integer en niet beheerst functioneren of geen deugdelijke verantwoording afleggen. De interne auditor, de externe accountant en de accountant in business kunnen eraan bijdragen dat deze organisaties wel integer en beheerst functioneren en deugdelijke verantwoordingen afleggen: de keten is zo sterk als de zwakste schakel.

De visie van de SCB kan als volgt worden weergegeven:

Assurance provider ...

De SCB richt zich op de rol van de externe accountant en interne accountant / auditor als assurance providers werkzaam voor of bij banken/beleggingsondernemingen. In die rol werken de externe accountant en de interne accountant / auditor samen en zoeken actief de samenwerking met de accountant in business. Om haar rol van assurance provider goed in te vullen, maatschappelijk relevant te zijn en te blijven en toegevoegde waarde te leveren voert zij een continue dialoog met haar stakeholders.

Hoge kwaliteitseisen...

De SCB stelt aan het uitbrengen van vaktechnische en andere uitingen hoge eisen aan zowel de kwaliteit van producten van banken (assurance-objecten⁶ als bestuursverslagen, jaarrekeningen en

⁴ een overzicht van de ontwikkelingen in de Corporate duurzaamheidsrapportage is te vinden via de link: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

⁵ Het Klachteninstituut financiële dienstverlening (Kifid) is het deskundige en toegankelijke klachtenloket voor mensen met een klacht over een financieel product of dienst van de bank, verzekeraar of andere financiële dienstverlener.

⁶ Onder het assurance object wordt verstaan het object van onderzoek en de informatie omtrent het object van onderzoek

andere verantwoordingen) als aan de kwaliteit van assurance producten (zoals controleverklaringen, assurance rapporten en accountantsverslagen).

Maatschappelijke relevantie ...

De SCB signaleert op basis van uitgevoerde werkzaamheden en dialoog met stakeholders (toezicht-houders, brancheorganisaties) thema's of onderwerpen die maatschappelijke impact hebben, die risicovol zijn of kunnen worden en die raakvlakken hebben met de accountancy en informatiebehoefte van stakeholders.

De **visie** van de SCB is gebaseerd op een goede samenwerking van alle betrokkenen in de sector waardoor het functioneren van banken in hun maatschappelijke en economische context op lange termijn kan worden geoptimaliseerd. Hierbij kunnen lange termijn waardecreatie, duurzaamheid en maatschappelijke thema's geïntegreerd worden opgenomen in een nieuw bedrijfsmodel. Dit sluit aan bij de visie van de NBA die gericht is op samenwerking om de keten van processen te versterken zodat de accountant in staat is, in voorkomende gevallen, assurance bij een (door het bestuur) afgegeven In control verklaring af te geven en de betrouwbaarheid van informatie te bevorderen. Hiernaast heeft de NBA, ook in samenwerking met de organisaties, fraude en continuïteit meer zichtbaar gemaakt zodat de verantwoordelijkheden van organisatie en accountant ook duidelijker naar voren komen. Het verplicht rapporteren in de controleverklaring over fraude en continuïteit is daar een voorbeeld van.

Het is de **missie** van de SCB om zo goed mogelijke ondersteuning te bieden aan:

- de interne auditor en de externe accountant in de sector om hun rollen van *assurance provider* optimaal te vervullen en toegevoegde waarde te leveren voor de organisaties waarvoor zij werkzaam zijn. De reikwijdte hiervan is meer dan alleen de financiële verantwoording en omvat ook niet-financiële informatie, systemen, processen, cultuur en gedrag, en maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- de accountant in business in de sector (bv als financial controller in de eerste lijn of als risk manager of compliance officer in de tweede lijn) om in het kader van het versterken van de keten, optimaal te kunnen bijdragen aan een integrale en beheerste bedrijfsvoering van de organisaties waarvoor zij werkzaam zijn.

De **strategie** van de SCB is om tijdig in te spelen op ontwikkelingen in de sector en daarbij op basis van onderkende thema's de interne auditor en de externe accountant met concrete producten te ondersteunen bij de beroepsuitoefening. Door kennisdeling en visie op actuele ontwikkelingen vanuit het accountantsperspectief draagt de SCB ook bij aan de kwaliteit van de professionele beroepsuitoefening van de accountant in business. Veel aandacht zal daarbij uitgaan naar de ontwikkeling van onderzoeks- en controletechnieken die de interne auditor en de externe accountant ten dienste staan, zodat zij maatschappelijk relevant blijven en toegevoegde waarde leveren. Overleg met door de NBA opgezette faculties en communities kan hierbij behulpzaam zijn.

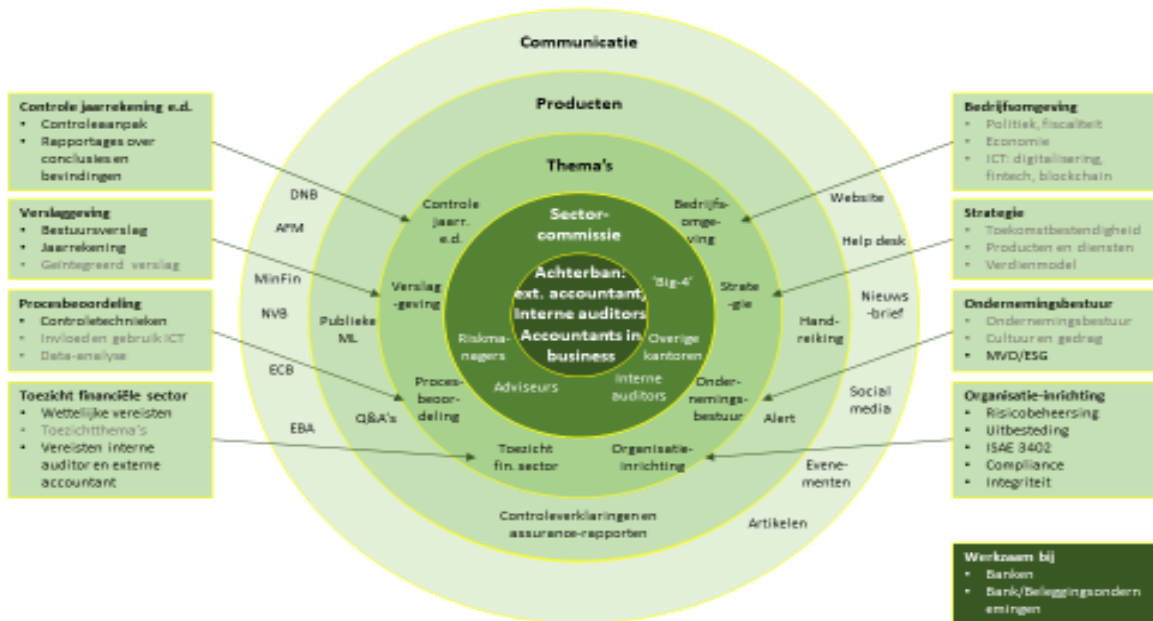
6. Beleid SCB

De SCB bevordert de kwaliteit van de werkzaamheden van de interne auditor, de externe accountant en de accountant in business door over thema's en producten informatie te verstrekken via vaktechnische uitingen en nieuwsbrieven, en door bijeenkomsten (bv kennissessie, seminar) te organiseren of daaraan een bijdrage te leveren. De SCB vertegenwoordigt haar achterban tijdens de overleggen met de eerder genoemde belanghebbenden en behartigt zo onder meer de belangen van de interne auditor, de externe accountant en de accountant in business in de sector. Zo nodig publiceert de SCB haar inzichten over de sector voor een groter publiek door artikelen, nieuwsbrieven, beleidsstandpunten of een zogenoemde 'publieke management letter' uit te brengen.

Aan de hand van de eerder beschreven uitgangspunten worden de thema's benoemd die door de SCB in behandeling worden genomen. Deze thema's zijn altijd gerelateerd aan de dimensies waarbinnen de organisaties waar de interne auditor, de externe accountant en de accountant in business werkzaam voor zijn, opereren:

- De bedrijfsomgeving van de entiteit;
- De strategie van de entiteit;
- Het ondernemingsbestuur van de entiteit;
- Het financiële toezicht op de entiteit;
- De beoordeling van de processen binnen de entiteit;
- De verslaggeving door de entiteit;
- De controle van de jaarrekening en andere verantwoordingen van de entiteit.

De samenhang tussen de achterban van de SCB, de SCB, de thema's, de producten en de communicatie is in het volgende schema gevisualiseerd. De onderwerpen in grijze letters worden slechts passief gevolgd. Bij verdere ontwikkeling in de tijd kunnen ze een meer actieve status krijgen, mogelijk een projectstatus.

Schema samenhang achterban, thema's, producten en communicatie

7. Overzicht thema's en producten

De SCB volgt de volgende thema's en onderwerpen die mogelijk kunnen leiden tot een product of dienst:

- Naleving Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft; wat betekent de functie van poortwachter voor de accountant?)
- Duurzaamheid (implementeren plannen, afleggen verantwoording en afgeven van assurance)
- Toekomstbestendigheid, Fintech ontwikkelingen en beveiliging/cybersecurity (verdienmodellen staan onder druk en nieuwe partijen dienen zich aan voor gespecialiseerde dienstverlening)
- Big data en data analytics vereisen een deugdelijke kwaliteit van data en IT Infrastructuur

- herziene⁷ corporate governance code (duurzame groei op lange termijn)
- Digitalisering (gericht op betere en snellere service en klantbediening)
- Betalingsverkeer (gespecialiseerde partijen ontstaan)
- IFRS 9 (evaluatie werking IFRS 9 t.o.v. het beoogde doel)
- Basel III/IV (geleidelijke invoering van hierop betrekking hebbende wet- en regelgeving)
- Controleverklaringen (in verband met ontwikkelingen in duurzaamheid, continuïteit en fraude en de gevolgen die dat heeft voor de controleverklaring)
- DNB / ECB thema's (welke zijn van belang voor de accountant, o.a. naleving Wwft |
- Controle-standaard 540 (controle schattingen en gehanteerde interne modellen)

De onderkende thema's zijn belangrijk in de sector en worden jaarlijks op actualiteit beoordeeld. Ze worden opgenomen en uitgewerkt in een separaat jaarplan (bijgevoegd). De rol van de accountant bij die thema's kan kwalitatief/vaktechnisch van aard zijn en daarmee de kwaliteit van de controlewerkzaamheden bevorderen, maar kunnen ook een rol hebben van dienstig zijn aan het publiek belang. Duurzaamheid, continuïteit, fraude en ketenkracht (betere beheersing van (rapportage)processen) zijn belangrijke aandachtsgebieden in het beleid van de NBA om de zichtbaarheid van werkzaamheden en verantwoordelijkheden van betrokken partijen op onderkende gebieden beter tot zijn recht te laten komen.

In het bijgevoegd jaarplan is een gedetailleerd overzicht opgenomen van (keuzes van) thema's, relevante aspecten voor de accountant en producten van de accountant in de rol van brede assurance provider.

8. Communicatie

De SCB heeft met enige regelmaat overleg met toezichthouders, brancheorganisatie en het ministerie van Financiën. Daarnaast communiceert de SCB met belanghebbenden via de website, de NBA-helpdesk, nieuwsbrieven en *social media*. De SCB organiseert bijeenkomsten en kan artikelen schrijven om onderwerpen onder de aandacht te brengen. Jaarlijks wil de SCB een seminar en/of kennissessies organiseren. Voor de communicatie van producten kan gebruik gemaakt worden van het NBA communicatieplatform.

9. Leden van de SAM

De SCB bestaat uit:

Naam	Afk.	Werkzaam bij
Birgitta Herngreen (voorzitter)	BH	KPMG, partner banking
Paul Nijssen (vice voorzitter)	PN	EY, partner banking
Rogier van Adrichem	RA	PWC, partner
Aad den Hertog	AH	Deloitte, partner financial services
Qiuling Tsar	QT	EY, partner financial services
Martijn Verleun	MV	KPMG, partner
Michael van der Weide	MW	Audit director ABN AMRO
Dirk Willem Huizinga	DH	Manager Operational Audit & Vaktechniek
Jolanda van Rooij	JR	Chief Audit Group, Audit Rabobank
Vincent Hoefakker	VH	CAS ING Bank, corporate Audit Services / Audit IT
Gijs Borghouts	GB	IAD RBS, Chief Auditor, Corporate Banking, Risk & Finance
Elsbeth Blonk-Jetten	EB	ABN AMRO hoofd accounting
Lizette Bruidegom	LB	BNG Bank, risk management & governance
Franca Smolders	FS	PwC, director

⁷ zie consultatieversie van de Monitoring commissie corporate governance: [Consultatiedocument: voorstel voor actualisering | Code | Monitoring Commissie Corporate Governance \(mccg.nl\)](https://www.mccg.nl/consultatiedocument-voorstel-voor-actualisering-code-monitoring-commissie-corporate-governance)

vacature

Rob Schouten

RS

NBA, secretaris

Diversiteit

De SCB streeft, overeenkomstig het beleid van de NBA, naar een diverse samenstelling van de commissie. Uitgegaan wordt van de 30 % norm voor de verhouding vrouw/man in de commissie. Hiernaast wordt ook gekeken naar andere vormen van diversiteit (bv verhouding externe, interne en accountants in business of kantoorachtergrond). Ook is er de mogelijkheid om niet accountants (bv een jurist die gespecialiseerd is in de wet- en regelgeving van banken) in de commissie op te nemen.

Bijlage 1: Jaarplan 2023

Dit jaarplan 2023 is aangepast aan de concrete resultaten die we als SCB willen bereiken. De SCB wil betekenisvolle uitingen doen die vanuit de gekozen thema's tot stand komen. Voorafgaand aan de keuze van een uiting is het belangrijk een thema van verschillende kanten te belichten: waar raakt het (of gaat het raken) aan het werkgebied van de externe accountant, de interne auditor en de accountant in business. Welke impact gaat het hebben op de sector, de banken en de accountant/auditor.

Als de discussie hierover gevoerd is kan meer duiding gegeven worden aan het thema (en te bereiken resultaat) en kan ook meer afgewogen een keuze gemaakt worden in de soort uiting. De uiting moet ook betekenis hebben voor de andere niet in de SCB vertegenwoordigde leden alsmede voor stakeholders en andere belanghebbenden. Eventueel kan eerst een projectplan gemaakt worden.

Uit de discussie van de SCB komen de volgende thema's:

- a. Wwft en de invulling van de poortwachtersfunctie door de accountant. Wat vragen/eisen toezicht-houders van de instellingen en wat verwachten ze van de interne auditor en de externe accountant in de naleving van de wet?
- b. ontwikkelingen in duurzaamheid en de impact die dat heeft op de risicomodellen. Wat betekent dat voor de banken en op welke wijze werkt dit door naar het accountantsdomein?
- c. Toekomstbestendigheid van de banken. De Nederlandse bankensector staat er in Europa goed voor. Toch zijn er allerlei ontwikkelingen die vragen om een strategische heroriëntatie omdat de omgeving sterk verandert door bijvoorbeeld de opkomst van de big Tech bedrijven. Hoe ga je om met de (IT)-uitdagingen van de toekomst en welke positie wil je daar als bank bij innemen? Hoe zorg je dat (nieuwe) wet- en regelgeving (bv DORA) tijdig wordt geïmplementeerd en volledig wordt nageleefd en op elke wijze zorg je er voor dat de beheersing van de bedrijfsvoering in sterk veranderende omstandigheden wordt gewaarborgd?

Voor 2023 worden de thema's duurzaamheid en naleving Wwft in relatie tot de rol van de accountant verder uitgediept. In 2022 hebben we in diverse vergaderingen (ook met DNB) ook uitgebreid aandacht besteed aan deze thema's. Bedoeling is de thema's nader te verkennen in de maatschappelijke context van 2023 en dit vanuit verschillende stakeholdersperspectieven tegen het licht te houden, verder uit te diepen en aan te geven welke raakvlakken er zijn met het accountantsdomein en welke impact dat heeft op accountantswerkzaamheden.

De thema's houden verband met maatschappelijke ontwikkelingen die zowel de bankensector als de accountancysector sterk beïnvloeden. In de bijlage wordt dit verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

In de bijlage wordt in een tabel het volgende opgenomen:

- A) thema of onderwerp
- B) Relevante aspecten voor de accountant
- C) product
- D) aanspreekpunt

Het te kiezen thema of onderwerp wordt jaarlijks bepaald aan de hand van de ontwikkelingen in de sector en de impact die dat heeft (of kan hebben) op het werk van de accountant. De relevante aspecten voor de accountant houden verband met de ontwikkelingen in de thema's en de (mogelijke) impact die dat heeft op de controle, verslaglegging, governance, risk en compliance (GRC).

Ook de keuzes die de NBA maakt in haar jaarplan kunnen relevant zijn voor de SCB. De NBA heeft gekozen voor fraude, continuïteit en ketenkracht (verbetering van de kwaliteit van de keten en in voorkomende gevallen uitmondend in assurance bij een In control verklaring). Met name de focus op het verschaffen van assurance bij een In control verklaring is interessant voor de SCB omdat daarmee de samenwerking gezocht wordt met de organisaties en de daarin werkende accountants in business.

Via kennissessies in de vergaderingen van de SCB worden actuele ontwikkelingen besproken en uitgediept.

In 2021 en 2022 zijn er de volgende kennissessies geweest:

Vergadering SCB	kennissessie	product
11 februari 2021	Presentatie over duurzaamheid van Nancy Kamp Roelands	
15 april 2021	Presentatie van Dick Korf over ontwikkelingen in thema's die spelen bij banken (o.a. kwaliteit controle, ECL, cybersecurity, fraude, Wwft, toezicht, Basel).	
10 juni 2021	Presentatie van Vincent Hoefakker over audit van de cloud bij serviceproviders'	
16 september 2021	Presentatie van (het team van) Elsbeth over hoe ABN AMRO omgaat met duurzaamheid in de toekomstige verslaglegging	
4 november 2021	Kennissessie van Hans Brits (DNB) over het rapport 'Veranderend landschap, veranderend toezicht (ontwikkelingen in de relatie tussen BigTechs en financiële instellingen)'. Presentatie van Rudi Kleijwegt over de ontwikkelingen rond duurzaamheid bij de Rabobank	
16 december 2021	Kennissessie over aanpak witwassen en de impact op de IAD van ABN AMRO (Paul Martens) Presentatie van Rudi Kleijwegt over de ontwikkelingen rond duurzaamheid bij de Rabobank	
10 februari 2022	Presentatie / toelichting DNB over de cyber publicatie Informatie beveiligingsmonitor van december 2021	
14 april 2022	Kennissessie over de (mogelijk te herziene) rol van de accountant ten aanzien van compliance (ihb Wwft)	
9 juni 2022	Kennissessie en discussie over fraude door Marianne van Kimmenade (themaregisseur fraude NBA). Dit naar aanleiding van het verschijnen van het position paper van de AFM en het rapport van de NBA (fraude vraagt een meer kritische grondhouding).	
14 september 2022	Kennissessie van Helene Erftemeijer (NVB) over de voorgestane aanpak van de NVB tav het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft)	
2 november 2022	Kennissessie van Hans Brits (DNB) over de voorgestane aanpak van DNB tav het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering	
15 december 2022	Presentatie / toelichting van Hester Bais (advocaat financieel recht) over het boek Worst case scenario (over netwerkcorruptie en de grootste bankenfraude ooit)	

Bijlage: Overzicht van thema's, aspecten voor en producten van de accountant in zijn rol van brede assurance provider

nr	Thema of onderwerp	Relevante aspecten voor de accountant	product	wie	2023	2024	2025
1	Naleving Wwft	- (nieuwe) rol accountant als poortwachter in naleving Wwft	brochure	RA JR MW	x	x	
2	Toekomstbestendigheid Fintech ontwikkelingen en beveiliging	- innovaties en nieuwe toepassingen (blockch) - aanpassen verdienmodel - outsourcing/uitbesteding - IT beveiliging	Volgen, indien nodig actie (bv beveiliging van gegevens en data)	VH FS	x	x	x
3	Duurzaamheid	- Commitment aan Klimaatakkoord - Producten en diensten - datakwaliteit - assurance	Bijdrage leveren aan normontwikkeling ten behoeve van assurance	GB MW EB MV LB	x	x	x
4	Big data en data analytics	- Nieuwe technieken en mogelijkheden voor zowel de bank als de accountant	Volgen, indien nodig actie, bv vaktechnisch artikel	VH FS	x	x	x
5	corporate governance code (aangepaste code)	- besturen en beheersen: In control verklaring - Verantwoording over Waardecreatie - Samenwerking IA en EA	Uitwisselen ervaringen met stakeholders en opstellen brochure	MW LB EB JR	x		
6	Digitalisering	- IT ontwikkeling /beheersing - controletechnieken - Cybersecurity	Volgen, indien nodig actie	VH GB	x	x	x
7	Betalingsverkeer	- PSD 2 Richtlijn - Beschikbaarheid van data versus privacy	Volgen, indien nodig actie	PN YB	x	x	
8	IFRS 9	- Coronacrisis - audit aanpak (COS 540)	- halfjaarcijfers - Artikel over audit aanpak	BH PN EB	x	x	
9	Basel III/IV	- gevolgen kapitaalpositie - Audit aanpak	Volgen, indien nodig actie	BH MW	x	x	
10	Handreiking 1145:	- actualiseren en Onderhoud	Aangepaste Handreiking in 2024?	DH AH			
11	Controleverklaringen assurance rapporten	- Aanpassen indien nodig (bv COS 720) - Digitale verklaring - COREP-FINREP	Aanpassen verklaringen waaronder de digitale verklaring	MV AH	x		
12	DNB / ECB thema's	- uitkomsten bespreken/ Evalueren - Inventarisatie toezicht beleid ECB/DNB - Consequenties voor audit	Relevantie voor de audit nagaan. Organiseren Accountantsmiddag met DNB	BH PN DH	x	x	x
13	controle-standaard 540	- Consequenties voor modelrisico's en de audit	Artikel over accenten en verschillen	MV RA	x		

Birgitta Hergreen (BH), Paul Nijssen (PN), Rogier van Adrichem (RA), Dirk Willem Huizinga (DH), Michael van der Weide (MW), Aad den Hertog (AH), Qiuling Tsar (QT), Jolanda van Rooij (JR), Gijs Borghouts (GB), Martijn Verleun (MV). Elsbeth Blonk-Jetten (EB), Franca Smolders (FS), Vincent Hoefakker (VH), Lizette Bruidegom (LB) en Rob Schouten (RS).

Bijlage: Toelichting Ketenkracht (zie NBA Vernieuwingsagenda) en aanbeveling 16 van de CTA

Doel: het verbeteren van de kwaliteit van de financiële keten

Kwaliteitsverbetering door de gehele financiële keten is het doel van het project Ketenkracht. Uit de gedeelde oorzakenanalyse van de OOB-kantoren blijkt dat de kwaliteit van bedrijfsadministraties een van de bepalende factoren is voor controlekwaliteit. Achter elke falende accountant staat een falende cfo. Of beter gezegd: een uitstekende financiële functie stimuleert uitstekende controlekwaliteit. Een keten is zo sterk als de zwakste schakel. Dat vergt een sectorbrede kwaliteitsbenadering, die start met attitude, cultuur en gedrag. Daarin willen we accountants uit verschillende disciplines – financieel managers, internal auditors, samenstellende- en controlerende accountants - per sector bij elkaar brengen om kennis uit te wisselen en het debat aan te gaan over de gewenste versterking van de verschillende schakels in de keten. Daarbij kan het gaan om zaken als de financiële functie, de administratieve beheersing, maar bijvoorbeeld ook om risicogestuurd denken en investeringsdilemma's.

CTA aanbeveling

Aanbeveling 16: De commissie beveelt aan de verantwoordelijkheid van de gecontroleerde entiteit voor de opzet en de werking van de risicobeheersings- en controlesystemen meer tot uitdrukking te laten brengen. De wijze waarop dient onderwerp te zijn van nader onderzoek.

375. De commissie merkt hierover het volgende op. Er lijkt geen discussie te bestaan over de verantwoordelijkheid van de onderneming in het algemeen en het bestuur in het bijzonder voor de interne (financiële) beheersing en de verslaggeving. Het gegeven dat deze verantwoordelijkheid ook geëxpliciteerd kan worden staat evenmin breed ter discussie. De NCGC kent al een norm ter zake van de verantwoording door het bestuur over de risicobeheersings- en controlesystemen. Op grond van de wet zijn het bestuur en de raad van commissarissen verantwoordelijk voor de jaarrekening en het bestuursverslag, hetgeen ten minste ten dele de weerslag vormt van de werking van de genoemde systemen.

376. De vraag die rest is aldus of er voor Nederland aanleiding is om een scherpere norm te stellen in die zin dat het bestuur moet verklaren en onderbouwen dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen van de onderneming naar behoren hebben gefunctioneerd en of een dergelijke verklaring door de accountant moet worden gecontroleerd.

377. De commissie meent dat hier voldoende aanleiding voor is, maar dat uitwerking hiervan nog wel nader onderzoek vergt. Hierbij dient aandacht te zijn voor de mogelijkheid om een dergelijke verklaring te operationaliseren (het bestuur moet in staat zijn een dergelijke verklaring gefundeerd af te geven), de mogelijkheid voor de accountant om een dergelijke verklaring te controleren (er moeten geen onrechtvaardigde verwachtingen ten aanzien van de inhoud van de controle worden geschapen) en de proportionaliteit (niet voor alle ondernemingen ligt een dergelijke eis voor de hand). De commissie brengt daarbij wel in herinnering dat de diverse incidenten die aanleiding zijn geweest voor een kritische beschouwing van wet- en regelgeving voor accountants vooraleerst de betreffende ondernemingen te verwijten waren. Een kritische beschouwing van de wijze waarop die verantwoordelijkheid in de wet tot uitdrukking wordt gebracht ligt daarmee in de rede. De commissie deelt om die reden ook niet de conclusie van VEUO dat: *'Het al of niet beoogde gevolg zal zijn dat de verantwoordelijkheid die berust bij de accountant juist verminderd [sic] en wordt verlegd naar bestuurders en commissarissen van ondernemingen. De idee was echter nu juist dat de kwaliteit van de controle zou toenemen. Het voorgaande draagt daar niet aan bij, maar doet daaraan veeleer afbreuk.'*⁸

---

⁸ Het ministerie van Financiën heeft in september 2020 een opdracht gegeven aan de Rijks Universiteit Leiden voor een onderzoek naar het In Control Statement (ICS). Zie ook een publicatie in het MAB (het jaar 2019 verslagen) over dit onderwerp. Link <https://mab-online.nl/article/59763/>
